Gegužės mėnesio užduotys 6-7 kl.

Kauno miestas per savo daugiau negu šešis šimtmečius trunkančią istoriją nuolatos plėtėsi, tokiu būdu į jo teritoriją pateko įvairūs pakaunėje buvę dvarai ir dvareliai. Dvarai kaip ūkiniai-ekonominiai vienetai tebefunkcionavo iki pat Pirmosios Lietuvos Respublikos pabaigos 1940 m. Sovietmečiu daugelis dvarų ir jų paveldas buvo brutaliai naikinamas, pastatai neretai naudoti neūkiškai ir ne pagal paskirtį, dėl ko prarasdavo savo reprezentatyvumą ir sunykdavo. Šį mėnesį siūlome mūsų mieste paieškoti dvarų.

1. Manoma, jog šį dvarą įkūrė LDK iždo raštininkas Henrikas Šliageris XVI a. pradžioje. 1795 m. po trečiojo Abiejų Tautų Respublikos padalijimo ši teritorija (kairysis Nemuno krantas) atsidūrė Prūsijos valstybės teritorijoje. 1799 m. šį dvarą iš Kauno miesto magistrato įsigijo žemaičių bajoras Juozapas Godlevskis. XIX a. II-oje pusėje dvaras priklausė Stanislovui Govronskui. Suraskite šį dvarą ir nusifotografuokite.

2. Manoma, jog šis dvaras įkurtas vykdant Valakų reformą (1559 m. pirmą kartą paminėtas rašytiniuose šaltiniuose). XVI a. dvaras priklausė Martynui Podsendkovskui, vėliau – Simonui Kruševskiui. XVIII a. dvaro savininkas Vitebsko kaštelionas Simonas Sirutis dvaro sodybą persistatė ir pavertė reprezentacine. Po Simono Siručio mirties 1747 m. dvaras atiteko jo sesers sūnui Juozapui Prozorui. Jam 1787 m. mirus, paveldėjo jo sūnus Karolis Prozoras, paskutinis LDK kariuomenės stovyklos viršininkas. Šis didikas, siekdamas paremti 1794 m. Tado Koščiuškos rengtą sukilimą, įkeitė dvarą ir gautus pinigus paaukojo sukilėliams. 1800 m. dvarą jis pardavė vokiečiui Petrui Lebrechtui Frentzeliui. 1859 m. savininku tapo Frentzelio žentas vokietis Hassfortas. Hassfortų duktė Žozefina 1894 m. ištekėjo už būsimo Lietuvos kariuomenės vado Silvestro Žukausko. 1894 m. carinė valdžia išpirko iš Hassfortų giminės dvarą (prie Sėmenos upelio) ir greta buvusį miestelį. Dvaro žemėje buvo įkurtas pirmasis Lietuvoje oro uostas, pastatyti oro balionų ir lėktuvų angarai. Dvaro patalpose iki 1993 m. gyveno rusų kariškiai. 2001 m. dvaro rūmų liekanas įsigijo kaunietis inžinierius Kęstutis Linkus.

3. Šis dvarelis yra Naujamiestyje. Tikėtina, jog vienaaukščius mūrinius namus apie 1845 m. pasistatė baronas Osten–Sakenas. 1878 m. dvarelį paveldėjo Idalija Frykienė. XIX a. pabaigoje dvarelio valdas sudarė apie 40 ha, į kurias įėjo ir dabartinė degtinės gamyklos „Stumbras“ teritorija. Be mūrinio pastato šio dvarelio teritorijoje anuomet buvo keletas medinių namų, didelė mūrinė oranžerija, ant kalno stovėjo medinis malūnas. Šio dvarelio istorija betarpiškai susijusi su dviejų žymių Kauno architektų Edmundo Emiljono ir jo sūnaus Edmundo Alfonso Frykų gyvenimu.

4. Dvarelis išsidėstęs Vytauto kalno pašlaitėje, kiek užgožtas didelių ąžuolų ir klevų. Dvarelio namas statytas 1850 m. (tikėtina, jog Matuševičių giminės). Pastatas ištęsto stačiakampio plano, name įrengti

du butai. 1897 m. sodybą iš Barboros Matusevičienės nusipirko bajoras Marijonas Legeckis. Namas sulaukė pertvarkymų 1926–1927 m., kuomet jį įsigijo Antanas Lapinskas. Naujasis savininkas uždengė skardinį stogą, vidaus erdves padalino į nedidelius 2-3 kambarių butus. Sovietmečio pradžioje namas iš A. Lapinsko nacionalizuotas, tačiau 1945 m. grąžintas. 1948 m. savininkas ketvirtąją dalį namo pardavė. Sovietmečiu ši valda išsaugojo privatų statusą. Ši miestietiško dvarelio sodyba iki šiol neblogai išlikusi, gana gerai prižiūrima, sklypas išsaugojęs istorines ribas.

5. Šio dvaro ištakos siekia XVI a. pirmąją pusę. Žinoma, jog tuomet jis priklausė bajorui Jonui Vydrai. XVII a. dvarą valdė Mlodzianovskių giminė. 1660 m. jėzuitas Andrius Mlodzianovskis dalį dvaro padovanojo Kauno jėzuitų kolegijai. 1773 m. dvaras atiteko valstybės iždui. Dvarą XVIII a. kurį laiką valdė pavieto iždininkas Mykolas Končius, vėliau įsigijo bajoras Juozapas Fergisas, kuris dvaro rūmus perstatė į trijų aukštų svirną. Nuo 1797 m. dvaro valdytojas buvo Anupras Zabiela. Yra žinoma, jog XX a. pradžioje dvarą valdė Strumilų šeima. Per Pirmąjį pasaulinį karą jame vokiečiai buvo įrengę belaisvių stovyklą.

6. Dvarelio kompleksas yra pačioje Kauno Senamiesčio širdyje, netaisyklingo trikampio formos sklype. Istoriniai šaltiniai byloja, kad 1627 m. šioje vietoje stovėjo namas, tačiau jis sudegė 1655 m. (išliko tik skliautiniai rūsiai). Kelis amžius po pražūtingojo gaisro sklypas nebuvo užstatytas, jame buvo sodelis. 1850 m. tuometinis sklypo savininkas Jeckelis L. Neviažskis greta pastatė žydų sinagogą, kurioje pirmame aukšte meldėsi vyrai, o antrame buvo įrengta moterims skirta maldykla (sovietmečiu ši sinagoga paversta sandėliu). 1852 m. sklypo kampinėje dalyje pastatytas trapecijos formos plano gyvenamasis namas, kuriame veikė žydų mokykla bei košerinio maisto valgykla. Sklypo dalyje 1852–1860 m. pastatyti du sandėliai, vėliau tose patalpose įrengti butai. Išlikę pastatai po 1990 m. (buvusi sinagoga, gyvenamasis namas bei palei šiaurinį sklypo pakraštį išsidėstę mūrine tvora sujungti sandėliai) buvo atiduoti Kauno žydų religinei bendruomenei. 2001 m. dvarelio kompleksą įsigijo bendrovė „Ratvilas", dvarelio pastatai buvo rekonstruoti ir pritaikyti modernaus gyvenimo reikmėms. Dabar juose įsikūrusios sveikatos priežiūros bei gydymo įstaigos.

7. Romainių dvaro ištakos siekia XVI a. Dvaras suklestėjo XVIII a., kuomet jį valdė Vitebsko kaštelionas, Kauno seniūnas Simonas Sirutis (jam taip pat priklausė ir Aukštosios Panemunės dvaras). Jo valdymo laiku buvo restauruoti senieji dvaro rūmai, šiaurinėje jų pusėje pastatyta kolonada, puošnūs marmuriniai laiptai. XVIII a. pabaigoje dvarą paveldėjo Karolis Prozoras – paskutinis LDK stovyklos viršininkas, 1794 m. Tado Koščiuškos sukilimo dalyvis. XX a. trečiajame dešimtmetyje Lietuvos vyriausybė dvarą pardavė generolui J. Galvydžiui-Bykauskui. Išlikę dvaro rūmai itin pakitę, be ryškesnių architektūrinių bruožų, yra parko likučiai. Sovietmečiu dvare įsikūrė Veterinarijos akademijos mokomasis ūkis.

8. Archyviniai duomenys byloja, kad dvaras XIX a. II-oje pusėje priklausė bajorams Macianskiams. 1863 m. dvaro savininkas buvo Leonas Macianskis, 1889 m. dvarą valdė jo našlė Aleksandra Macianskienė. Žinoma, jog 1898 m. dvaro savininkas Ignatijus Karlovičius Macianskis gavo leidimą statyti plytinę, kuri suklestėjo po Pirmojo pasaulinio karo, kuomet karo nuniokotam šalies ūkiui atstatyti reikėjo daug plytų. 1921 m. dvaro žemes paveldėjo Evelina Macianskienė bei jos sūnūs Jonas ir Leonas. 1922 m. šie paveldėtojai dvarą pasidalino, didžioji dalis dvaro žemių atiteko Evelinai Macianskienei. 1923 m. ji pardavė po žemės reformos jai likusią dvaro dalį (80 ha) Amandai Pudymaitytei-Šodienei, tačiau tikėtina, kad tikruoju dvaro savininku buvo jos vyras Jonas Šodė. Šodienė nemažai dvaro žemių išpardavė ūkininkams. Žemės reformos metu valstybei atitekusi dvaro dalis išparceliuota 1938 m. Sovietmečiu dvaro sodyba neteko savo ramios užmiesčio dvasios, iš šiaurės ją apsupo Šiaurinis Kauno aplinkkelis (dab. Islandijos plentas), iš pietų priartėjo Šilainių daugiabučiai. Iki šių dienų buvusio dvaro sodyba neišsaugojo kompozicinio vientisumo, ji buvo padalinta į atskiras privačias valdas. Kadaise čia buvusį

dvarą mena tik keletas varganų medinių pastatų bei dviaukštė mūrinė raudonų plytų karvelidė, perdaryta į gyvenamąjį namą.

9. Dvarelis yra Kauno miesto Aleksoto seniūnijoje, greta Kazliškių gyvenvietės. Dvarelis kūrėsi XX a. pradžioje. 1928 m. dvarą nusipirko žymus XX a. pr. Lietuvos visuomenės veikėjas, teisininkas, politikas Martynas Yčas (1941 m. emigravo į Braziliją, kurioje ir mirė). Iki šių dienų išlikęs dvarelio dviejų aukštų medinis namas, sandėlis, pirtis ir arklidės. Dvaro sodybą per pastaruosius keletą dešimtmečių iš visų pusių apsupo besiplečiančios sodų bendrijos.

10. Dvaras buvo įkurtas XX a. trečiajame dešimtmetyje, kuomet vykdant žemės reformą ir dalinant Sargėnų dvaro žemes dalį jų (apie 76 ha) 1925 m. įsigijo nepriklausomybės kovų dalyvis, savanoris Leonas Račiūnas. Jis sukūrė pavyzdingą dvaro ūkį, pasistatė išraiškingą, nedidelius rūmus primenantį namą. Šiame name taip pat gyveno dvaro savininko brolis kompozitorius Antanas Račiūnas, kuris gyvendamas dvare sukūrė operą „Saulės miestas". Dvare svečiavosi žymus rusų operos dainininkas Fiodoras Šaliapinas, netgi padainavo dvaro rūmų balkone. Nacionalizuotame dvare 1941 m. įsteigtas vienas pirmųjų Lietuvoje tarybinių ūkių, kuriame kultivuota daržininkystė ir sodininkystė. Iš Dotnuvos perkelta bandymų stotis. 1957–1959 m. sodininkystės-daržininkystės bandymų stotyje dirbo Lietuvos Respublikos Prezidentas Aleksandras Stulginskis. 1969 m. bandymų stotis perkelta į Babtus. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę dvaras grąžintas Račiūnų šeimai.

Užduotis tėvams

Tarpukariu dvaro rūmuose mėgdavo lankytis aukšti svečiai, neretai vasarodavo ir pats prezidentas Antanas Smetona. 1930 m. dalyje šio dvaro pastatų įkurta senelių prieglauda.
1940 m. dvaro pastatuose įsikūrė Valstybinis kurčiųjų-nebyliųjų institutas. Nacistinės Vokietijos okupacijos metu dvare buvo įkurta ligoninė. Antrosios sovietinės okupacijos pradžioje dvaro rūmuose veikė 5-ieji vaikų namai. 1961 m. dvare įsikūrė Žemės ūkio akademijos mokomasis ūkis. 1991 m. greta dvaro pastatų pradėti statyti Kauno miesto vandenvalos įrenginiai. Tai turėjo katastrofiškų padarinių tolesniam dvaro rūmų likimui: gyventojus iškeldinus iš dvaro rūmų jie tapo neprižiūrimi, siaubiami vandalų, benamių ir per dešimtmetį buvo galutinai sugriauti. Dabar išlikę tik laipteliai ir dvaro kaminas. Gal pavyks juos rasti?
Tėvų užduotį siųsti el. p.: daivajus@gmail.com, rasitavi@gmail.com arba jancaitienej@gmail.com.